

Årsrapport 2010

Klagesager om vidtgående specialundervisning

Februar 2011

1. Indledning.....	3
2. Klagenævnets virksomhed.....	5
2.1. Klagenævnets kompetence.....	5
2.2. Klagenævnets sammensætning	5
2.2.1. Sagsgang.....	7
3. Klagesager i 2010.....	9
3.1. Modtagne klagesager.....	9
3.2. Afsluttede klagesager.....	10
3.3. Realitetsbehandlede klagesager.....	11
3.4. Sagsbehandlingstid	12
3.5. Klagesager fordelt på kommuner	13
4. Hovedpunkter for klagenævnets arbejde i 2010	14
4.1. Sagstyper, som har været karakteristisk for 2010.....	14
4.1.1. Klagesager om inklusion	14
4.1.2. Klagesager om ventelister til specialundervisningstilbud.....	15
5. Kommunernes sagsbehandling	17
6. Klagesager på folkeskoleområdet.....	19
6.1. Modtagne klagesager.....	19
6.2. Klageårsager	19
6.3. Afsluttede klagesager.....	20
6.4. Udfaldet af de afsluttede klagesager.....	20
6.5. Realitetsbehandlede klagesager.....	21
6.6. Udfaldet af de realitetsbehandlede klagesager	21
6.7. Hyppigste henvisningsårsager.....	23
7. Den særlige ungdomsuddannelse	25
7.1. Modtagne klagesager.....	25
7.2. Klageårsager	25
7.3. Afsluttede klagesager.....	25
7.4. Udfaldet af de afsluttede klagesager.....	25
7.5. Realitetsbehandlede klagesager.....	26
7.6. Udfaldet af de realitetsbehandlede klagesager	26
8. Førskolebørn.....	27
9. Specialundervisning for voksne.....	28
Bilag 1: Oversigt over klagesagernes fordeling på landets kommuner	29

1. Indledning

Hvert år offentliggør Klagenævnet for vidtgående specialundervisning en rapport over sin virksomhed i året, der er gået.¹ Årsrapportens formål er at fortælle om klagenævnets arbejde til en bredere kreds, herunder interesseorganisationer, myndigheder og borgere med interesse for området.

2010 var præget af en del forandringer på området for specialundervisning. Klageadgangen på folkeskoleområdet blev pr. 1. august 2010 ændret, således at klager fremover skal indgives til kommunen, der skal vurdere sagen igen, inden den bliver sendt til klagenævnet. Klagenævnet skønner, at denne ændring vil betyde, at sagsbehandlingstiden fremover bliver kortere, fordi antallet af sager, der skal behandles i klagenævnet, bliver færre. Når kommunerne skal vurdere den enkelte sag to gange, betyder det også, at nogle klagesager vil finde en hurtigere afgørelse i kommunen til gavn for både elever, forældre og skoleplanlæggere.

I 2010 blev klagenævnets kompetence også udvidet til at omfatte stillingtagen til det nærmere indhold af specialundervisning i dagbehandlingstilbud og anbringelseshjem.²

Når en elev modtager specialundervisning i folkeskolen, sker det i langt de fleste tilfælde uden, at der bliver klaget over afgørelsen til klagenævnet. I skoleåret 2008/2009 modtog 35.127 elever specialundervisning inden for rammerne af folkeskolelovens § 20, stk. 2. Det viser en landsdækkende undersøgelse³ fra 2010. I samme periode behandlede klagenævnet 298 folkeskoleklagesager, og i 55 procent af sagerne blev kommunens afgørelse ændret. Tallene viser dermed, at langt de fleste elever og forældre accepterer støtteforanstaltningerne til de elever, der modtager specialundervisning. Tallene viser også, at godt halvdelen af de klagesager, som klagenævnet modtager, ændres til klagerens fordel.

Klagenævnet har nedbragt sagsbehandlingstiden betragteligt fra 2009 til 2010. Sagsbehandlingstiden for de realitetsbehandlede sager er faldet fra lidt over 7 måneder i 2009 til knap 5 måneder i 2010. Samtidig er mængden af indkomne klagesager i 2009 og 2010 stabil på henholdsvis 616 og 617 klagesager. Antallet af klagesager på folkeskoleområdet er faldet fra 496 i 2009 til 428 i 2010, hvilket svarer til en reduktion på 14 pct. Dog steg antallet af klagesager over den særligt tilrettelagte ungdomsuddannelse kraftigt fra 80 sager i 2009 til 138 sager i 2010.⁴ En stigning på 73 procent. Den markante tilgang af klager på ungdomsområdet skal ses i forhold til, at tilgangen til ungdomsuddannelsen er steget over de seneste år, hvilket betyder, at flere unge har mulighed for at klage over kommunernes

¹ Jf. § 17 i bekendtgørelse nr. 446 af 19. maj 2006 om forretningsorden for Klagenævnet for vidtgående specialundervisning,

² Jf. folkeskolelovens § 51, stk. 9.

³ Deloitte (juni 2010), Specialundervisning i folkeskolen – veje til en bedre organisering og styring.

⁴ Lov nr. 564 af 6. juni 2007 om uddannelse for unge med særlige behov.

afgørelse om indholdet af uddannelsesforløbet eller afslaget på et særligt tilrettelagt uddannelsesforløb.⁵

På www.klagenævnet.dk kan man finde tidligere årsrapporter samt flere oplysninger om klagenævnets arbejde.

⁵ Jf. Redegørelse til Folketingets Uddannelsesudvalg om løbende evaluering af ungdomsuddannelse for unge med særlige behov 2009-2010, s. 8.

2. Klagenævnets virksomhed

2.1. Klagenævnets kompetence

Klagenævnet for vidtgående specialundervisning er en uafhængig klageinstans. Klagenævnet kan træffe afgørelser i klagesager om specialundervisning til elever i folkeskolen. Det gælder elever, der har behov for undervisning i specialskole eller specialklasse samt elever med behov for støtte i den overvejende del af undervisningstiden i normalklassen. Klagenævnet kan desuden træffe afgørelser i klagesager vedrørende den særligt tilrettelagte ungdomsuddannelse til unge med særlige behov, klager over retlige spørgsmål vedrørende specialundervisning for voksne samt klager over regionale specialpædagogiske tilbud til førskolebørn. Se henholdsvis afsnit 6, 7, 8 og 9 for en uddybende beskrivelse af de fire sagsområder.

Regelgrundlaget for klagenævnets virksomhed er fastlagt i en række love og bekendtgørelser. Dette regelgrundlag er nærmere beskrevet i boks 1 nedenfor.

Boks 1. Regelgrundlaget for klagenævnets virksomhed

- Lovbekendtgørelse nr. 998 af 16. august 2010 om folkeskolen, jf. § 51, stk. 3-5 og 8-9.
- Bekendtgørelse nr. 885 af 7. juli 2010 om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand.
- Bekendtgørelse nr. 356 af 24. april 2006 om folkeskolens specialpædagogiske bistand til børn, der endnu ikke har påbegyndt skolegangen.
- Lov nr. 564 af 6. juni 2007 om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov.
- Bekendtgørelse nr. 974 af 19. juli 2007 om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov.
- Lovbekendtgørelse nr. 658 af 3. juli 2000 om specialundervisning for voksne.
- Bekendtgørelse nr. 378 af 28. april 2006 om specialundervisning for voksne.
- Bekendtgørelse nr. 446 af 19. maj 2006 om forretningsordenen for Klagenævnet for vidtgående specialundervisning.

2.2. Klagenævnets sammensætning

Klagenævnet er sammensat af en formand og fem medlemmer, som udpeges af undervisningsministeren efter indstilling fra Kommunernes Landsforening (KL), Danske Regioner (DR) og Danske Handicaporganisationer (DH).

DR og KL kan hver udpege en sagkyndig rådgiver, der deltager i klagenævnets møder. Medlemmerne er udpeget for en fireårig periode.⁶ Den seneste nævnsperiode løb fra 1. januar 2007 til 31. december 2010. Der er således udpeget nye medlemmer for den kommende fireårige periode med virkning fra 1. januar 2011.

⁶ Jf. bekendtgørelse nr. 446 af 19. maj 2006 om forretningsordenen for Klagenævnet for vidtgående specialundervisning.

Boks 2. Klagenævnets sammensætning i perioden fra 1. januar 2010 til 31. december 2010.

- Landsdommer Lis Sejr (formand)
- Søren Eriksen (DR)
- Bent Winkler (KL)
- Gunhild Bach Nielsen (KL)
- Kitt Boel (DH)
- Morten Carlson (DH)

DR og KL gjorde begge brug af særlige kyndige. Fra DR var Anette Skovgaard tilknyttet som særligt sagkyndig med Kristian Helverskov Pedersen som stedfortræder, og fra KL var Lene Hatt tilknyttet som særligt sagkyndig.

Stedfortrædere for medlemmerne var:

- Direktør Torben Sørensen (stedfortræder for formanden)
- Allan Holm Hansen (DR)
- Charlotte Juhl Andersen (KL)
- Svend Tue Damgaard (KL)
- Brian Pedersen (DH)
- Anne Worning (DH)

Boks 3. Klagenævnets sammensætning fra 1. januar 2011

Klagenævnet har følgende medlemmer:

- Landsdommer Lis Sejr (formand)
- Mogens Nørgård (DR)
- Anne-Dorte Krog (KL)
- Anders Buhl-Christensen (KL)
- Kitt Boel (DH)
- Morten Carlson (DH)

DR og KL har begge valgt at gøre brug af særligt sagkyndige. Fra DR er Anette Skovgaard tilknyttet som særligt sagkyndig med Henrik Okbøl som stedfortræder, og fra KL er Lene Hatt tilknyttet som særligt sagkyndig.

Stedfortrædere for medlemmerne er:

- Direktør Torben Sørensen (stedfortræder for formanden)
- Christen Overgaard (DR)
- Jane Findahl (KL)
- Ib Bjerregaard (KL)
- Brian Pedersen (DH)
- Karl-Åge Andreasen (DH)

Der er knyttet juridisk og pædagogisk sekretariatsbistand til klagenævnet, som varetager forberedelsen af klagesagerne til nævnsbehandling. Sekretariatsfunktionen varetages af Styrelsen for Evaluering og Kvalitetsudvikling i Grundskolen (Skolestyrelsen).

2.2.1. Sagsgang

Klagenævnet har haft 17 møder i 2010. Inden en sag behandles af nævnet, forbereder sekretariatet sagen. Når sekretariatet modtager en klagesag, indhentes en udtalelse fra kommunen sammen med sagens oplysninger, der efterfølgende sendes til klageren, som får mulighed for at kommentere på sagsgrundlaget. Dernæst foretages en pædagogisk vurdering af sagen, hvor der ses på, om det kommunale specialundervisningstilbud tilgodeser barnet eller den unges særlige undervisningsbehov, samt en juridisk vurdering af sagen, hvor der ses på, om kommunen har overholdt forvaltningsrettens regler og principper.

Klager vedrørende specialpædagogiske bistand og specialundervisning på førskole- og folkeskoleområdet
Frem til den 1. august 2010 skulle forældre til børn, som modtager specialundervisning i folkeskolen eller specialpædagogisk bistand på førskoleområdet, påklage kommunens afgørelse direkte til klagenævnet. Ændringen den 1. august 2010 på førskole- og folkeskoleområdet betyder, at forældrene skal påklage kommunens afgørelse til kommunen, som herefter har fire uger til at genvurdere afgørelsen. I tilfælde af, at kommunen opretholder sin afgørelse, skal kommunen sende sagens oplysninger til sekretariatet sammen med en udtalelse om årsagen til, at afgørelsen opretholdes. Hvis sekretariatet ikke har modtaget alle oplysninger i sagen, bliver kommunen anmodet om at fremsende yderligere oplysninger. Når sekretariatet har modtaget alle sagens oplysninger, sendes sagens oplysninger til høring hos forældrene (partshøring). Når høringen er gennemført, behandler en faglig konsulent og en jurist sagen, som herefter bliver forelagt for klagenævnet med en indstilling til afgørelse.

Klager vedrørende den særligt tilrettelagte ungdomsuddannelse

En klage vedrørende den særligt tilrettelagte ungdomsuddannelse skal fortsat sendes direkte til klagenævnet. Når klagenævnet modtager en klage vedrørende ungdomsuddannelsen for unge med særlige behov, sendes en høring til kommunen. Kommunen bliver ved høringen bedt om at afgive en udtalelse om sagen og sende sagens oplysninger til sekretariatet. Når sagens oplysninger og udtalelsen er modtaget, undersøger sekretariatet, om alle relevante oplysninger er vedlagt, og om udtalelsen giver anledning til at høre kommunen igen. Når alle relevante oplysninger er i sagen, bliver sagen sendt til den unge/forældrene for at give mulighed for at kommentere sagsgrundlaget (partshøring). Når høringen af kommunen og den unge/forældrene er gennemført, vurderer en faglig konsulent og en jurist sagen, hvorefter den bliver forelagt for klagenævnet med en indstilling til afgørelse.

Klager over specialundervisning til voksne

Ved modtagelse af en klage over specialundervisning til voksne bliver kommunen ligeledes ved høring bedt om at afgive en udtalelse samt sende sagens oplysninger til sekretariatet. Når alle relevante oplysninger er modtaget sendes disse til høring hos borgeren (partshøring). Når høringen er gennemført, foretager en jurist en retlig vurdering af kommunens behandling af sagen. Hvis kommunen har begået væsentlige sagsbehandlingsfejl eller ved

udøvelsen af skønnet har lagt vægt på ulovlige (usaglige) kriterier, vil sagen blive sendt tilbage til kommunen med henblik på, at kommunen genbehandler sagen. Hvis der ikke er begået væsentlige retlige fejl, opretholdes kommunens afgørelse. Klagenævnet kan ikke foretage en efterprøvelse af den konkrete udøvelse af det faglige skøn i sagen og kan således ikke tage stilling til, om borgeren skal have specialundervisning eller ej.

Senest tre hverdage efter, at klagenævnet har truffet en afgørelse, sendes den til borgeren.

3. Klagesager i 2010

3.1. Modtagne klagesager

Antallet af modtagne klagesager steg fra 384 klagesager i 2007 til 562 klagesager i 2008, hvilket var en stigning på 46 pct. I 2009 og 2010 modtog klagenævnet henholdsvis 616 og 617 klagesager, jf. tabel 1. Udviklingen i antallet af klagesager har således været stabil siden 2009. Dog er der en ændret fordeling af klagesagerne, jf. tabel 1.

Tabel 1. Fordeling af klager inden for klagenævnets sagsområder

Klagenævnets sagsområder	2008	2009	2010
Folkeskoleklagesager	485	496	428
Ungdomsklagesager	46	80	138
Voksenklagesager	28	32	46
Førskoleklagesager	3	8	5
I alt	562	616	617

Kilde: Klagenævnssekretariatet

Antallet af indkomne klagesager på folkeskoleområdet er faldet fra 496 i 2009 til 428 i 2010, svarende til et fald på 14 pct. Dette kan til dels være en konsekvens af den ændrede klageadgang på folkeskoleområdet, hvor kommunen skal genbehandle afgørelsen med henblik på at vurdere, om de ændrer den oprindelige afgørelse, eller om sagen skal sendes til klagenævnet til videre behandling. I de tilfælde, hvor borger og kommune bliver enige om et specialundervisningstilbud, skal sagen ikke sendes til klagenævnet.

Antallet af klagesager på ungdomsområdet er steget fra 80 klagesager i 2009 til 138 klagesager i 2010, hvilket er en stigning på 73 pct. Dette har en sammenhæng med, at tilgangen til ungdomsuddannelsen er steget fra 1.223 antal aktive elever pr. 1. august 2008 til 3.731 antal aktive elever pr. 28. februar 2010, hvilket svarer til en stigning på 2.508 elever.⁷ Som en naturlig konsekvens af denne stigning modtager klagenævnet flere klagesager, da flere unge og deres forældre får berøring med loven og derved har mulighed for at klage over kommunernes afgørelse på området.

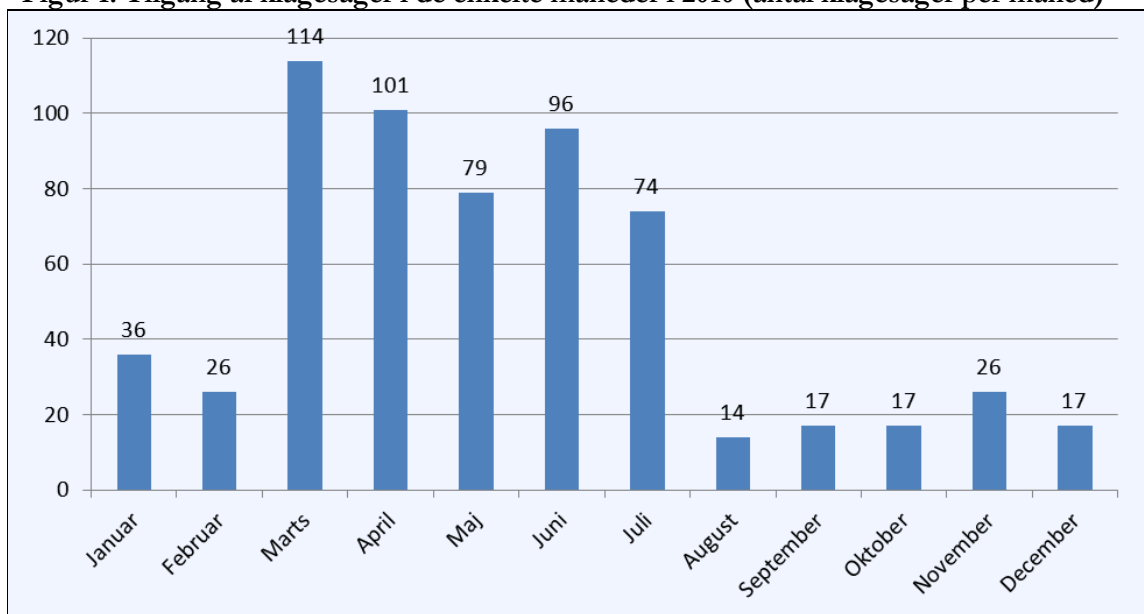
Der ses desuden en stigning i antallet af klager på voksenområdet over de seneste tre år, mens klagenævnet fortsat modtager relativt få klagesager på førskoleområdet.

Klagenævnet modtager langt størstedelen af klagesagerne i foråret og hen over sommeren, jf. figur 1. Dette skyldes, at kommunerne træffer afgørelse om specialundervisning i foråret og sommeren. Klagenævnet har modtaget 76 pct. af klagesagerne i månederne marts

⁷ Jf. Redegørelse til Folketingets Uddannelsesudvalg om løbende evaluering af ungdomsuddannelse for unge med særlige behov 2009-2010, s. 8.

til juli 2010. Det sæsonmæssige udsving i modtagelsen af klager har betydning for klagenævnets sagsbehandlingstid. For at imødegå mængden af indkomne klagesager i foråret og sommeren afholder klagenævnet så mange møder som muligt inden skoleårets start med det formål at give svar på flest mulige klagesager, inden skoleåret begynder.

Figur 1. Tilgang af klagesager i de enkelte måneder i 2010 (antal klagesager per måned)

Kilde: Klagenævnssekretariatet

3.2. Afsluttede klagesager

I 2010 har klagenævnet afsluttet 630 klagesager. I 2008 og 2009 afsluttede nævnet henholdsvis 412 og 689 klagesager. Årsagen til, at klagenævnet afsluttede flere klagesager i 2009 end i 2010 skyldes, at langt flere klagesager i 2009 blev afsluttet som følge af opnået enighed mellem borger og kommune, mens sagen verserede i klagenævnet, se boks 4. Faldet i disse sager har sammenhæng med den ændrede klagegang pr. 1. august 2010.

Boks 4. Hvornår er en sag afsluttet

En sag betragtes som afsluttet, når:

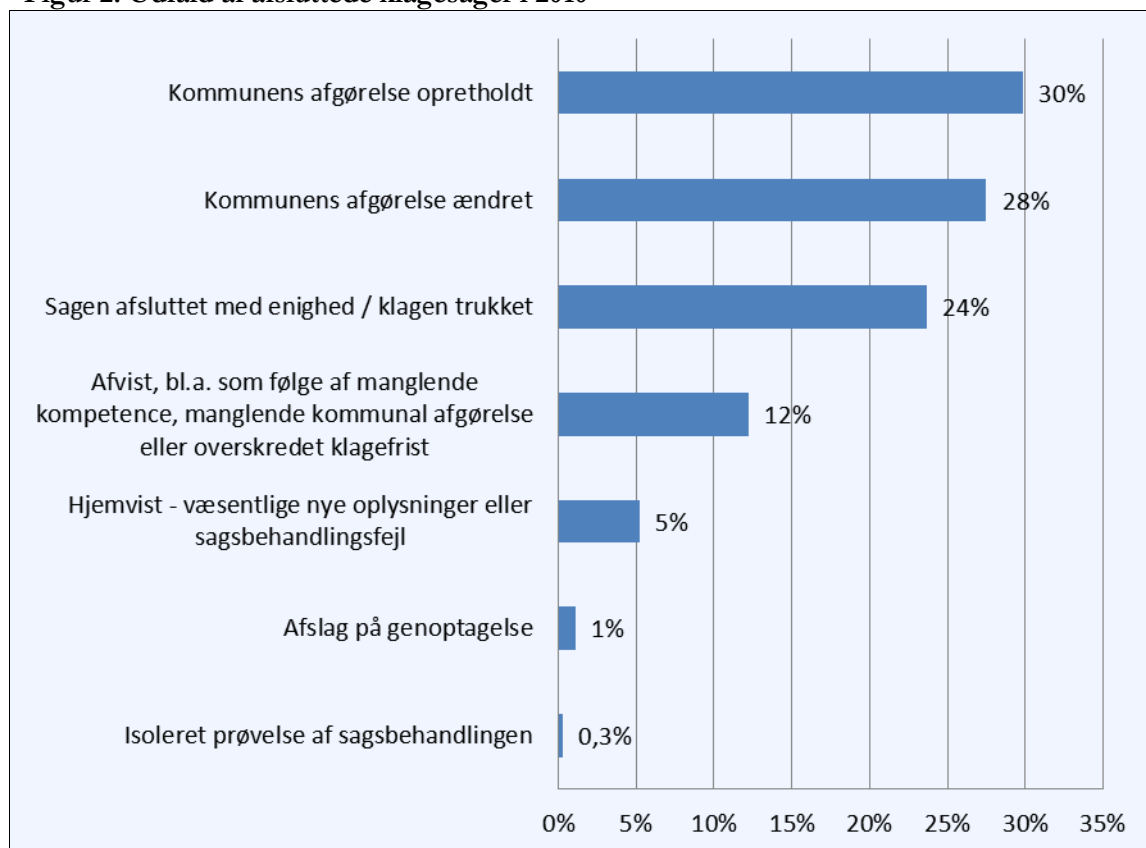
- klagenævnet har afvist sagen.
- klagenævnet har realitetsbehandlet sagen, herunder eventuelt hjemvist sagen til fornyet afgørelse i kommunen.
- kommunen har genoptaget sagen og truffet en ny afgørelse, som betyder, at sagen bliver forliget mellem borger og kommune, det vil sige, at der er opnået enighed.
- borgeren har valgt at trække klagen tilbage.

Anm: De typiske afvisningsårsager er, at sagen falder uden for klagenævnets kompetence, at klagefristen er overskredet, eller at kommunen ikke har truffet en afgørelse.

Langt størstedelen af de afsluttede klagesager er blevet realitetsbehandlet, hvor klagenævnet enten har opretholdt eller ændret kommunens afgørelse, jf. figur 2. Derudover viser

figur 2 også, at 24 pct. af klagesagerne er afsluttet som følge af enighed mellem borger og kommune. Som følge af den nye klageordning, der trådte i kraft den 1. august 2010, på førskole- og folkeskoleområdet, vurderer klagenævnet, at langt færre klagesager vil blive afsluttet som følge af enighed.

Figur 2. Udfald af afsluttede klagesager i 2010

Kilde: Klagenævnssekretariatet

3.3. Realitetsbehandlede klagesager

Ud af de 630 afsluttede klagesager har klagenævnet realitetsbehandlet 393 klagesager i 2010, svarende til 62 pct.

Boks 5. Hvad er en realitetsbehandlet sag

En sag betragtes som realitetsbehandlet, når:

- klagenævnet ændrer eller opretholder kommunens afgørelse i sagen.
- klagenævnet hjemviser kommunens afgørelse til ny behandling i kommunen.

Anm.: Klagenævnet hjemviser til fornyet behandling i kommunen i de tilfælde, hvor der kommer væsentlige nye oplysninger i sagen eller i tilfælde af alvorlige sagsbehandlingsfejl i kommunens sagsbehandling.

Færre klagesager end tidligere blev i 2010 afsluttet på grund af enighed mellem borger og kommune, hvilket har betydet, at der har været en større andel af klagesager, som klagenævnet har skullet realitetsbehandle, end i tidligere år, jf. tabel 2. Dette har betydet, at der på hvert nævnsmøde har været et større antal sager til behandling end de seneste år.

Tabel 2. Antal realitetsbehandlede klagesager i perioden 2008-2010

	2008	2009	2010
Antal realitetsbehandlede klagesager	186	379	393

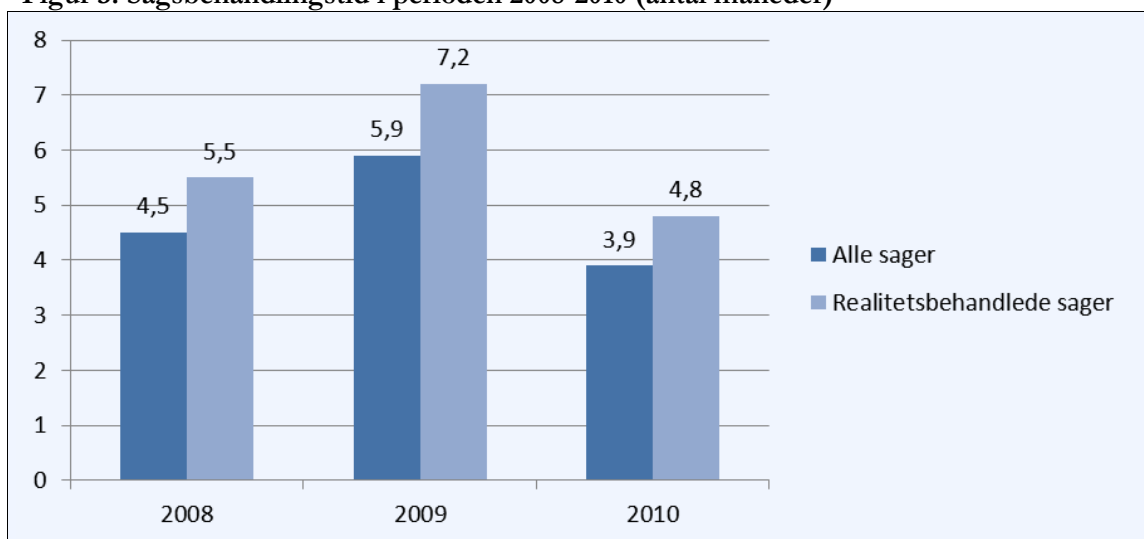
Kilde: Klagenævnssekretariatet

3.4. Sagsbehandlingstid

Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid for alle klagesager var 3,9 måneder i 2010, mens den gennemsnitlige sagsbehandlingstid for de realitetsbehandlede klagesager var 4,8 måneder, jf. figur 3.

Årsagen til, at de realitetsbehandlede klagesager har en længere sagsbehandlingstid end de andre klagesager, er, at sagsgangen er længere end i de klagesager, som enten skal afvises, eksempelvis som følge af, at klagefristen er overskredet, eller fordi, der er opnået enighed mellem borger og kommune, mens sagen verserede i klagenævnet.

En anden årsag til, at sagsbehandlingstiden er længere end ønsket, er som tidligere nævnt, at langt størstedelen af klagesagerne modtages i foråret og sommeren, hvor kommunerne visiterer til næste skoleår. Klagenævnet behandler så mange klagesager som muligt, inden skoleåret begynder, men det er desværre ikke muligt give alle klagere svar inden skoleårets start.

Figur 3. Sagsbehandlingstid i perioden 2008-2010 (antal måneder)

Kilde: Klagenævnssekretariatet

Stigningen i antal modtagne klagesager i 2008 betød, at sagsbehandlingstiden steg fra at være 4,5 måneder i 2008 til gennemsnitligt seks måneder i 2009.⁸ For at imødekomme det

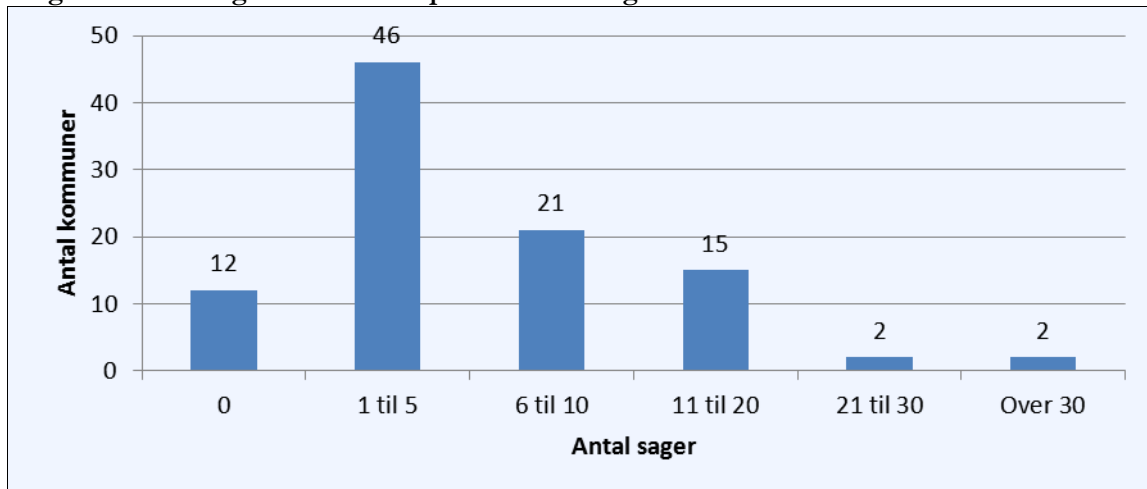
⁸ Hvis der alene ses på de klagesager, som klagenævnet modtog i 2009, er sagsbehandlingstiden derimod 4,5 måneder.

stigende antal klagesager de seneste år er der iværksat flere tiltag. For det første har der som nævnt været behandlet et større antal sager på hvert nævnsmøde end tidligere år. For det andet er antallet af medarbejdere i klagenævnets sekretariat øget i 2008 og 2009. Der er således tilknyttet fem jurister, en pædagogisk konsulent, to kontorfunktionærer samt tre studenter til sekretariatet. Herudover kan sekretariatet trække på eksterne faglige konsulenter. Endelig har sekretariatet arbejdet med interne effektiviseringsprocesser for at nedbringe sagsbehandlingstiden. Se nærmere under punkt 4.

Sagsbehandlingstiden forventes at falde yderligere i 2011 som følge af den nye klageordning på førskole- og folkeskoleområdet, da klagenævnet ikke længere skal bruge ressourcer i de klagesager, hvor der opnås enighed mellem forældre og kommune, forud for kommunens indsendelse af klagen til klagenævnet. Derudover forventes, at sekretariatet i mindre grad skal bruge ressourcer på at indhente oplysninger hos kommunen som et led i sagsforberedelsen til klagenævnet, hvilket betyder, at den enkelte sag hurtigere kan berammes til nævnshandling. Det er klagenævnets mål, at de klagesager, som kommer ind i 2011, vil få en gennemsnitlige sagsbehandlingstid på under 4 måneder.

3.5. Klagesager fordelt på kommuner

Figur 4. Fordeling af kommuner på antallet af sager

Kilde: Klagenævnsssekretariatet

Langt størstedelen af kommunerne har haft mellem 1 og 5 sager verserende i 2010, og kun to kommuner har haft mere end 30 verserende sager. For en mere detaljeret oversigt henvises til bilag 1, som viser, hvor mange klagesager hver enkelt kommune havde verserende i klagenævnet i 2010.

4. Hovedpunkter for klagenævnets arbejde i 2010

I 2010 har sekretariatet, der betjener klagenævnet, haft særlig fokus på at nedbringe sagsbehandlingstiden. Internt har sekretariatet arbejdet med effektivisering af sagsgangene efter såkaldte LEAN-principper, som anvendes for at optimere sagsproduktioner. Det er en løbende proces, som fortsætter i 2011.

Derudover har sekretariatet haft fokus på ekstern kommunikation blandt andet med det formål at formidle klagenævnets afgørelser så tydeligt og enkelt som muligt, uden at miste det væsentlige specifikke og faglige budskab. Dette er også en løbende proces, som fortsætter i 2011.

Sekretariatet har i 2010 også haft en række dialogmøder med kommuner, der har henvendt sig til sekretariatet med ønske om vejledning i forhold til nogle særlige problemstillinger i kommunen. Derudover har sekretariatet også inviteret enkelte kommuner til et vejledningsmøde, da sekretariatet ud fra sagsmaterialet har vurderet, at kommunen havde behov for vejledning på området.

Sekretariatet har endvidere udarbejdet en vejledende pjece til forældre til børn, som modtager eller ønsker at modtage vidtgående specialundervisning. Pjecen forventes at blive udgivet i starten af 2011.

4.1. Sagstyper, som har været karakteristisk for 2010

I forhold til klagesagerne på folkeskoleområdet er der to emner, som i særlig grad har gjort sig gældende i 2010 sammenlignet med tidligere år. For det første er der kommet flere klagesager, som drejer sig om inklusion, hvor enten forældrene eller kommunen har ønsket, at barnet kan rummes i almenmiljøet med støtte. For det andet har der været en stigning i klagesager, hvor kommunen har anerkendt, at den pågældende elev har et støttebehov, men samtidig har meldt ud, at der ikke er kapacitet i kommunen til at tilbyde eleven specialundervisning, som matcher elevens behov.

4.1.1. Klagesager om inklusion

Ønsket om, at færre elever segregeres til specialklasse eller specialskole, er blandt andet båret af en vurdering af, at mange af de elever, som modtager undervisning i specialklasse eller specialskole, ikke udnytter deres fulde lærings- og/eller sociale potentiale.⁹ Når klagenævnet skal tage stilling til en klagesag om inklusion enten på grundlag af kommunens afgørelse eller forældrenes ønske om, at deres barn inkluderes i almenmiljøet, ser klagenævnet først og fremmest på, om elevens særlige behov kan imødekommes gennem en særlig hensyntagen og støtte i form af undervisningsdifferentiering og holdddannelse i almenmiljøet.¹⁰

⁹ Jf. baggrundsmateriale for 360-graders-eftersyn af folkeskolen, s. 98, juni 2010.

¹⁰ Jf. § 1 i bekendtgørelse nr. 885 af 7. juni 2010 om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand.

Nedenstående case illustrerer klagenævnets betragtninger i en sag, hvor forældrene ønsker, at deres søn henvises til en specialskole, men hvor kommunen i sin afgørelse har vurderet, at han kan inkluderes i normalklassen med støtte.

Boks 6. Case omhandlende inklusion

Forældrene klagede over, at deres søn var visiteret til start i en almindelig børnehaveklasse, hvor han blev tildelt støtte sammen med to andre elever i klassen. Forældrene ønskede et lille specialundervisningsmiljø med en overskuelig og struktureret hverdag, hvor man havde kompetence og uddannelse til at håndtere barnets hørehandicap. Kommunen begrundede sit afslag med, at barnet var skolestarter og derfor ikke tidligere havde modtaget støtte, og at han efter at have fået høreapparat havde udviklet sig positivt. Han tildeltes derfor sammen med to andre elever i klassen støtte i alle undervisningstimer. Skolen fulgte ham tæt, og han blev revisiteret i november 2010 for at sikre, at han udviklede sig som forventet.

Klagenævnet vurderede i sin afgørelse, at drengen havde gennemgået en positiv udvikling, siden han havde fået implanteret høreapparat, og at han blandt andet som følge af implantationen udviste gode ressourcer kognitivt, som betød, at han ville kunne profitere af en skolestart i normalklasse med støtte. Klagenævnet vurderede således, at det ville være for indgribende en foranstaltning, at han som skolestarter skulle begynde i specialklasse eller specialskole, og at skolen med de tildelte støttetimer kunne tilrettelægge undervisningen fleksibelt efter hans udvikling og behov.

4.1.2. Klagesager om ventelister til specialundervisningstilbud

En anden sagstype, som har været kendetegnende for 2010, er såkaldte ventelistesager. De er kendetegnet ved, at kommunerne ikke har kapacitet til at igangsætte specialundervisning af eleven på trods af, at kommunen anerkender, at eleven har behov for støtte i form af støttetimer i den overvejende del af undervisningstiden, specialklasse eller specialskole.

Klagenævnet har ikke kompetence til at behandle de klagesager, hvor kommunen igangsætter et specialundervisningstilbud inden for rimelig tid. Men i de tilfælde, hvor kommunen ikke forsøger at iværksætte et passende undervisningstilbud inden for rimelig tid – enten i eller uden for kommunen, har klagenævnet mulighed for at behandle sagen, da kommunens manglende iværksættelse af et tilbud i realiteten ses som et udtryk for afslag på støtte.

Nedenstående case illustrerer klagenævnets vurdering i en sag, hvor kommunen anerkendte elevens vidtgående behov for støtte, men samtidig undlod at iværksætte et passende specialundervisningstilbud.

Boks 7. Case vedrørende venteliste

Forældrene klagede over kommunens manglende iværksættelse af støtte til deres søn. Kommunen havde truffet afgørelse om, at eleven havde et støttebehov, men meddelte samtidig, at der ikke var plads i kommunens specialklasser. Kommunen informerede forældrene om, at deres søn

ville blive tilbudt en plads i en specialklasse, når denne måtte foreligge. I kommunens udtalelse til klagenævnet gjorde kommunen opmærksom på, at de ønskede klagenævnets vurdering af, hvorvidt kommunen har pligt til at købe pladser i andre kommuner, eller om kommunen må have venteliste til specialtilbud.

Klagenævnet fandt grundlag for at ændre kommunens afgørelse, således at eleven hurtigst muligt skulle tilbydes plads i en specialklasse for elever med gennemgribende udviklingsforstyrrelse i eller uden for kommunen. Klagenævnet bemærkede, at kommunalbestyrelsen skal sørge for specialundervisning for børn, hvis udvikling stiller krav om en særlig hensyntagen eller støtte, der bedst kan opfyldes i bl.a. specialklasser, jf. folkeskolelovens § 20, stk. 2, og at kommunalbestyrelsen i denne forbindelse har mulighed for at henvise til en skole beliggende uden for kommunegrænsen, jf. folkeskolelovens § 22. Kommunen kan ikke uden lovlige grund afslå at afsøge denne mulighed, når kommunen ikke selv har et passende tilbud inden for en kortere tidshorisont.

5. Kommunernes sagsbehandling.

I forbindelse med klagenævnets behandling af klager over kommunernes afgørelser på før- og folkeskoleområdet samt ungdomsområdet foretager klagenævnet også en vurdering af, om kommunen i sin sagsbehandling har overholdt forvaltningslovens regler om f.eks. partshøring og begrundelse for afgørelsen. Klagesager om specialundervisning for voksne er ikke omfattet af gennemgangen nedenfor, da klagenævnet udelukkende foretager en retlig prøvelse af disse klagesager. Se nærmere herom i afsnit 9.

Tabel 3. Andelen af formelle fejl i realitetsbehandlede klagesager i perioden 2008-2010

	2008	2009	2010
Andel formelle fejl (i pct.)	56,1	51,4	41,1

Kilde: Klagenævnssekretariatet

Som tabellen illustrerer er den procentuelle andel af formelle fejl i kommunernes afgørelse faldet fra 56 pct. i 2008 til 41 pct. i 2010, hvilket svarer til en forbedring på 27 pct. Dette kan tyde på en tendens til, at flere kommuner generelt prioriterer at forbedre deres sagsbehandling.

Klagenævnets påtaler over for den enkelte kommunes afgørelse angår tilfælde, hvor kommunens mangelfulde sagsbehandling har haft betydning for afgørelsens rigtighed, jf. boks 7.

Boks 8. Procentuel oversigt over påtaler som følge af formelle fejl

Begrundelse

21 pct. af de samlede påtaler i klagesagerne omhandlede kommunens manglende begrundelse i deres afgørelse, jf. forvaltningslovens § 22.

46 pct. af de samlede påtaler omhandlede kommunens manglende angivelse af de hovedhensyn, der havde været bestemmende ved skønsudøvelsen, samt de oplysninger vedrørende sagens faktiske omstændigheder, som var tillagt væsentlig betydning ved afgørelsen, jf. forvaltningslovens § 24, stk. 1, 2. pkt., og § 24, stk. 2.

I alt var der således 67 pct. af de samlede påtaler, der angik mangler i forhold til kravene til at begrunde en afgørelse, jf. forvaltningslovens § 22 og 24.

Partshøring

0,4 pct. af de samlede påtaler omhandlede, at det af sagen ikke fremgik, at forældrene var blevet partshørt i overensstemmelse med kravet i forvaltningslovens § 19.

Klagevejledning

8,5 pct. af de samlede påtaler omhandlede, at kommunens afgørelse ikke var ledsaget af en klagevejledning, jf. forvaltningslovens § 25.

4,6 pct. af de samlede påtaler omhandlede, at klagevejledningen var utilstrækkelig. Konsekvensen af en mangelfuld klagevejledning kan blandt andet være, at klagenævnet modtager klager, som er uden for klagenævnets kompetenceområde.

Manglende skriftlighed

Der gælder et skærpet krav om skriftlighed i førskole- og folkeskolesagerne samt ungdomssager. Forældrene og barnet/den unge skal således orienteres skriftligt om alle indstillinger og beslutninger om iværksættelse af specialpædagogisk bistand eller ungdomsuddannelse.¹¹ Dette krav gælder, uanset om forældrenes og barnets/den unges ønske om specialundervisning imødekommes.

5 pct. af de samlede påtaler omhandler, at afgørelser om specialundervisning ikke er blevet meddelt skriftligt.

Inddragelse af usaglige kriterier i kommunens skøn

Klagenævnet tager også stilling til, om kommunen har foretaget en konkret og individuel vurdering af hver enkelt sag, og om de kriterier, kommunen har inddraget i forbindelse med dens vurdering, er saglige.

3,5 pct. af de samlede påtaler omhandler, at kommunen har inddraget usaglige kriterier i forbindelse med dens afgørelse.

Andre påtaler

1,2 pct. af de samlede påtaler omhandler, at der er sket fejl i forbindelse med klagers anmodning til kommunen om aktindsigt.

1,2 pct. af de samlede påtaler omhandler, at kommunen ikke i tilstrækkelig grad har inddraget forældrene/den unge i sagsforløbet.

8,5 pct. af de samlede påtaler er registreret i gruppen ”påtaler uden for kategori”.

I en del af klagesagerne giver forældrene udtryk for, at de mener, at kommunerne ikke i tilstrækkelig grad har inddraget og informeret dem i beslutningen om specialundervisning til deres barn. En mangelfuld kommunikation mellem forældrene og kommunen medfører i mange tilfælde, at forældrene føler sig utrygge ved kommunens sagsbehandling, hvilket betyder, at et tilfredsstillende samarbejde mellem forældrene og kommunen ikke etableres.

¹¹ Jf. § 5, stk. 5, i bekendtgørelse nr. 885 af 7. juni 2010 om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand, § 4, stk. 2, i bekendtgørelse nr. 974 af 19. juli 2007 om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov og § 4, stk. 4, i bekendtgørelser nr. 356 af 24. april 2006 om folkeskolens specialpædagogiske bistand til børn, der endnu ikke er påbegyndt skolegangen.

6. Klagesager på folkeskoleområdet

Klagenævnet kan træffe afgørelse i klagesager om tilbud om specialundervisning til elever i folkeskolen. Det gælder elever, der har behov for undervisning i specialskoler og specialklasser, samt elever med behov for støtte i den overvejende del af undervisningstiden, jf. folkeskolelovens § 20, stk. 2.¹²

6.1. Modtagne klagesager

I 2010 modtog klagenævnet 428 folkeskoleklagesager, hvilket svarer til et fald på 14 pct. i forhold til 2009, hvor klagenævnet modtog 496 klagesager på folkeskoleområdet. I 2008 modtog klagenævnet 485 klagesager på området.

Det skønnes, at faldet af indkomne klager på folkeskoleområdet til dels skyldes den ændrede klagegang fra 1. august 2010, hvor kommunen genbehandler sagen, inden den eventuelt sendes frem til klagenævnet. I de tilfælde, hvor borger og kommune bliver enige om et specialundervisningstilbud, skal sagen ikke sendes til klagenævnet.

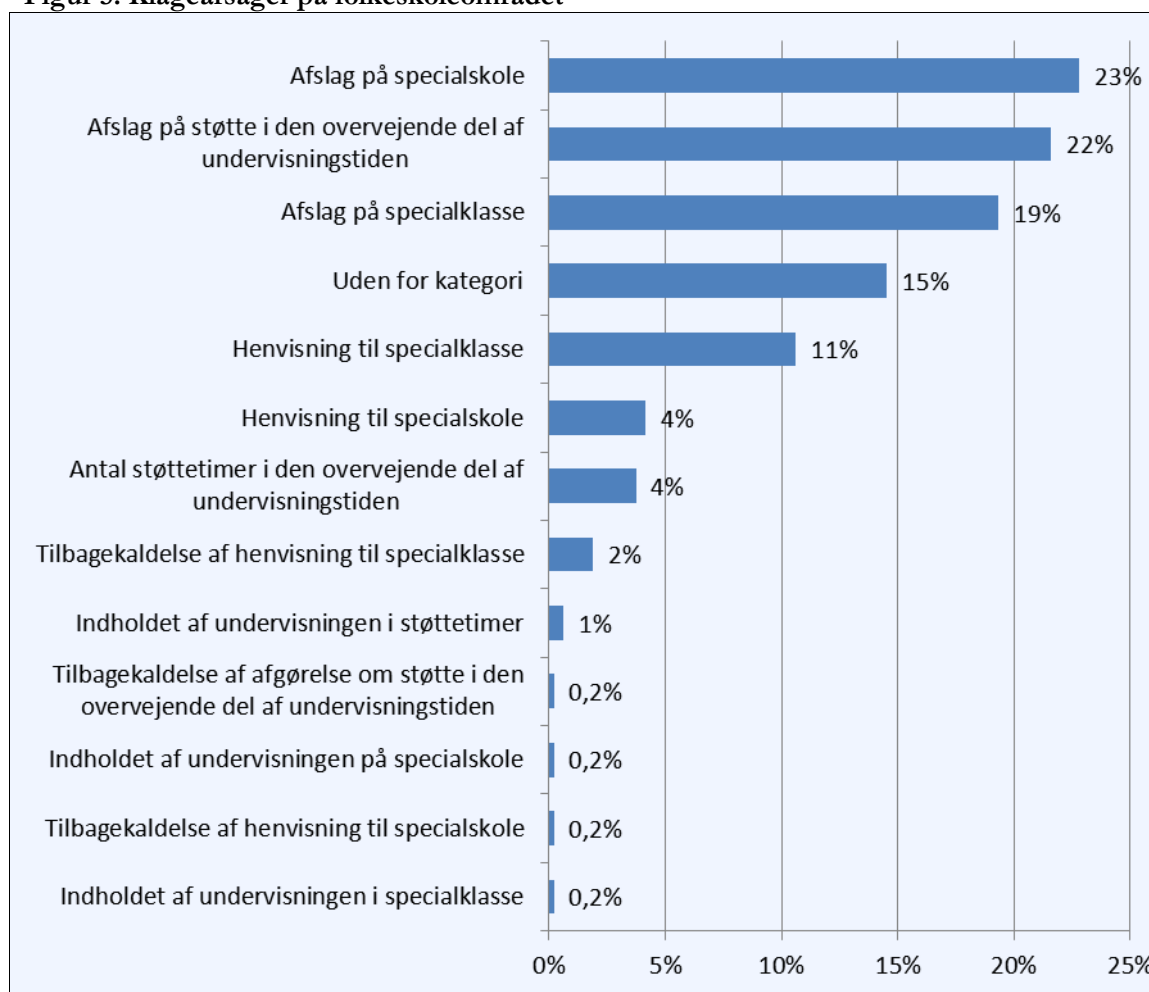
6.2. Klageårsager

Langt størstedelen af klageårsagerne er, at forældrene har modtaget et afslag på, at deres barn kan modtage undervisning i specialskole eller specialklasse, jf. figur 5. Den næststørste kategori er afslag på støtte i den overvejende del af undervisningstiden. Disse klageårsager udgør i alt 64 pct. af klagesagerne på folkeskoleområdet i 2010.

Derudover viser figuren også, at 15 pct. af klagerne skyldes henvisning til enten specialklasse eller specialskole. Det vil sige tilfælde, hvor kommunen har truffet afgørelse om, at eleven skal modtage sin undervisning i henholdsvis specialskole eller specialklasse, og hvor forældrene ikke ønsker dette.

¹² Støtte i den overvejende del af undervisningstiden betyder sædvanligvis, at der gives støtte i et omfang svarende til minimum 12 støttetimer ugentligt.

Figur 5. Klageårsager på folkeskoleområdet

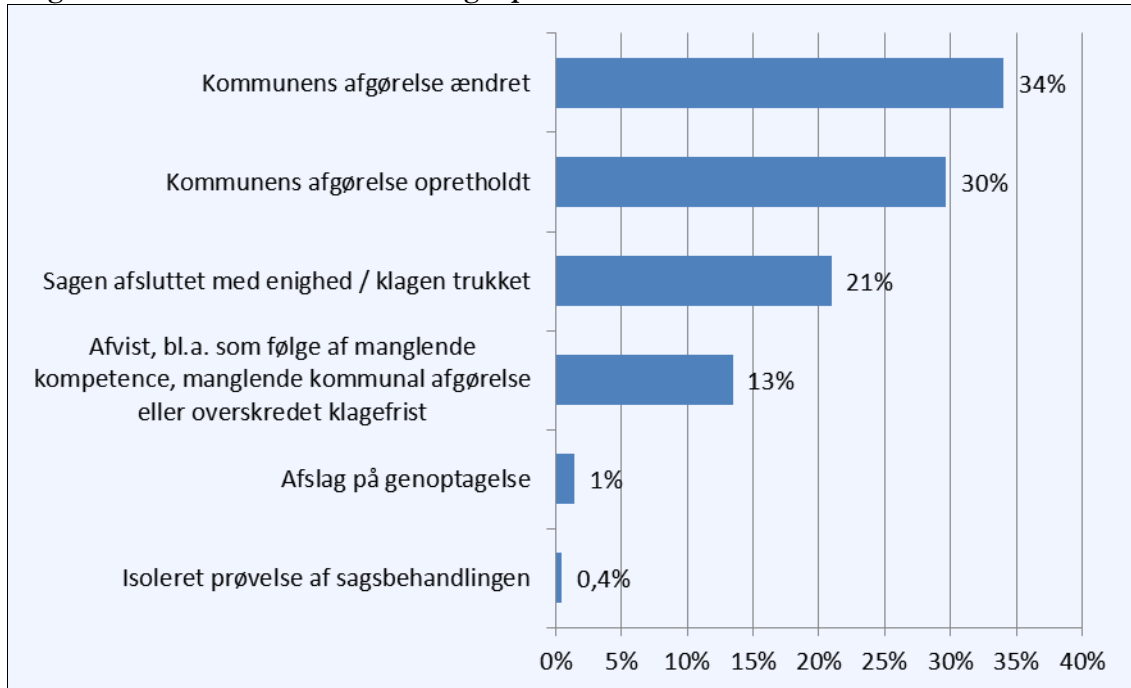
Kilde: Klagenævnssekretariatet

6.3. Afsluttede klagesager

I 2010 afsluttede klagenævnet 482 klagesager på folkeskoleområdet. Denne sagsgruppe er det største sagsområde, som klagenævnet behandler, da ca. 75 pct. af klagesagerne vedrører dette område.

6.4. Udfaldet af de afsluttede klagesager

64 pct. af klagesagerne på folkeskoleområdet er afsluttet med, at klagenævnet har realitetsbehandlet sagen og enten ændret eller opretholdt kommunens afgørelse, jf. figur 6. I 21 pct. af klagesagerne blev klagen trukket som følge af enighed mellem borger og kommune, mens sagen verserede i klagenævnet. En mindre andel af klagesagerne blev enten afvist som følge af klagenævnets manglende kompetence til at behandle klagesagen, eller fordi klagefristen var overskredet.

Figur 6. Udfaldet af de afsluttede sager på folkeskoleområdet

Kilde: Klagenævnssekretariatet

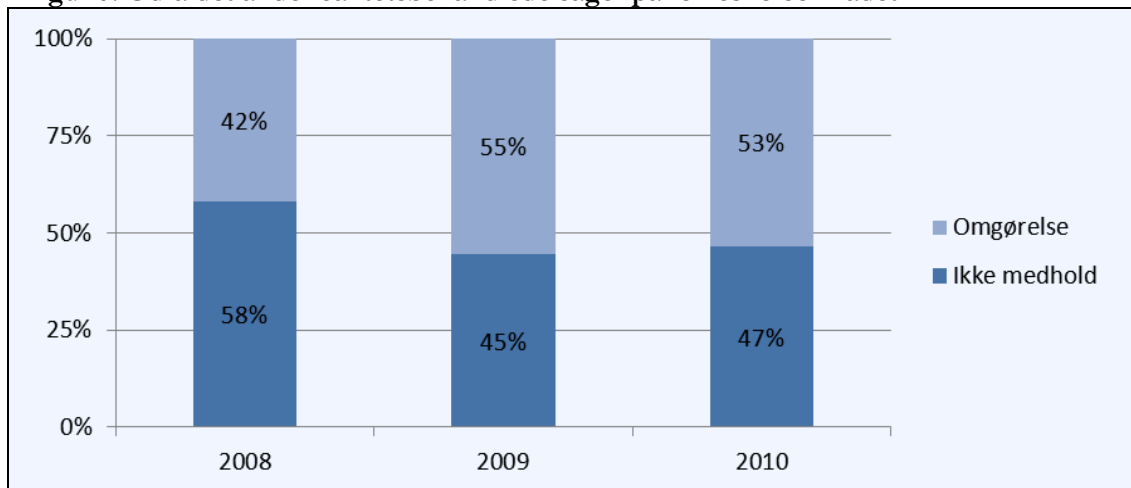
6.5. Realitetsbehandlede klagesager

Ud af 482 afsluttede klagesager har klagenævnet realitetsbehandlet 307 klagesager, som svarer til ca. 64 pct. af klagesagerne. Langt størstedelen af de afsluttede klagesager blev således realitetsbehandlet af klagenævnet. Den resterende andel af sagerne på folkeskoleområdet er hovedsageligt afsluttet som følge af opnået enighed mellem borger og kommune, eller fordi klagen blev trukket af andre årsager.

6.6. Udfaldet af de realitetsbehandlede klagesager

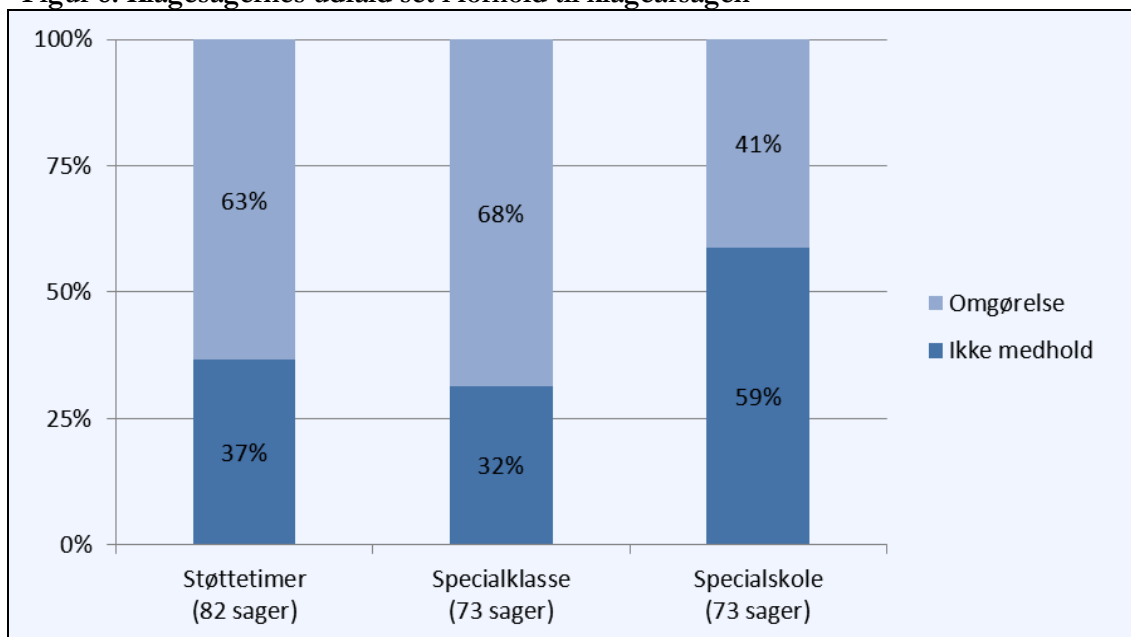
I de realitetsbehandlede klagesager opretholdt klagenævnet kommunens afgørelse i 47 pct. af tilfældene og ændrede kommunens afgørelse i 53 pct. af tilfældene.

I 2009 og 2010 er den procentuelle andel af klagesager, hvor klagenævnet opretholdt kommunens afgørelse næsten uændret, hvorimod der i 2008 ses at være flere klager, der ikke fik medhold i deres sag, jf. figur 7.

Figur 7. Udfaldet af de realitetsbehandlede sager på folkeskoleområdet

Kilde: Klagenævnssekretariatet

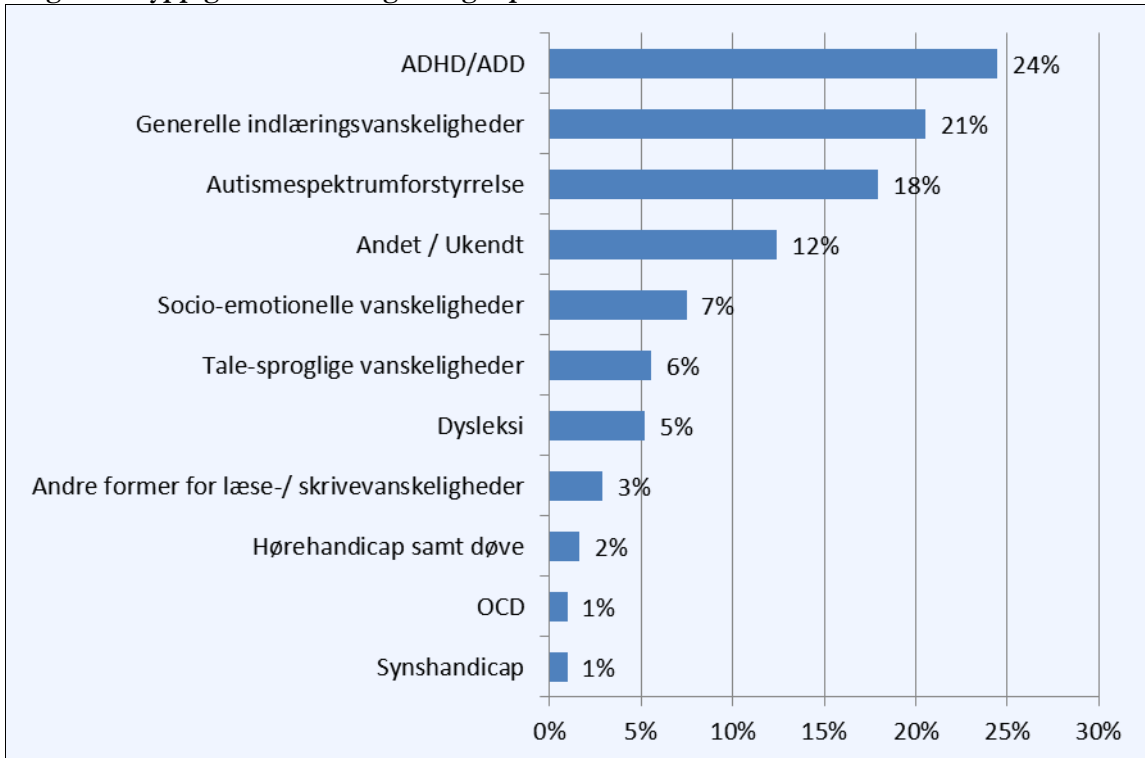
De klagesager, som handler om specialklasser og støtte i den overvejende del af undervisningstiden, er de to typer af klageårsager, hvor klagenævnet har ændret forholdsmæssigt flest kommunale afgørelse sammenlignet med klager vedrørende specialskole, jf. figur 8.

Figur 8. Klagesagernes udfald set i forhold til klageårsagen

Kilde: Klagenævnssekretariatet

6.7. Hyppigste henvisningsårsager

Figur 9. Hyppigste henvisningsårsager på folkeskoleområdet

Kilde: Klagenævnssekretariatet

Den hyppigst forekommende henvisningsårsag er i 24 pct. af klagesagerne specifikke vanskeligheder forbundet med diagnosen ADHD/ADD, jf. figur 9. Specifikke opmærksomhedsproblemer som følge af ADHD/ADD er den almindeligste årsag til indlæringsvanskeligheder og adfærdsproblemer hos børn i skolealderen. Børn med specifikke opmærksomhedsforstyrrelser har ofte svært ved at bevare koncentrationen og have fokus på en opgave i undervisningssituation og skal som følge af dette have støtte til at skabe struktur og forudsigelighed.

Den næststørste henvisningsårsag er generelle indlæringsvanskeligheder, som udgør 21 pct. af klagesagerne, jf. figur 9. Denne kategori er bredt dækkende. Overordnet kan det siges om børn med generelle indlæringsvanskeligheder og kognitive dysfunktioner, at de som følge af medfødt eller erhvervet hjerneskade ikke er kognitivt alderssvarende udviklet, hvilket betyder, at de har svært ved at følge med i den almindelige undervisning i folkeskolen.

Den tredje største henvisningsårsag er elever med autismespektrumforstyrrelser, som udgør 18 pct. af klagesagerne, jf. figur 9. Et barn med autismespektrumforstyrrelse (herunder infantil autisme, atypisk autisme og Aspergers syndrom) har vanskeligheder i forhold til socialt samspil og kan derved have svært ved at indgå i et fællesskab i folkeskolen.

Vanskeligheder forbundet med tale-sproglige funktionsnedsættelser udgør 6 pct. af henvisningsårsagerne, jf. figur 9. Læse- og skrivevanskeligheder samt dysleksi udgør 8 pct. af henvisningsårsagerne.

12 pct. af henvisningsårsagerne hører under kategorien ”andet/ukendt”, jf. figur 9. Denne kategori dækker over andre former for henvisningsårsager, som ikke er omfattet af opdelingen i figuren, samt over tilfælde, hvor der ikke er en henvisningsårsag, eller hvor henvisningsårsagen ikke er tilstrækkeligt beskrevet i de sagsoplysninger, som klagenævnet er i besiddelse af. En henvisningsårsag under denne kategori er blandt andet børn med vanskeligheder i relation til adfærd, kontakt og trivsel (AKT).

7. Den særlige ungdomsuddannelse

Loven om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov trådte i kraft den 1. august 2007.¹³ Det er kommunen, der træffer afgørelse om tilbud om ungdomsuddannelse efter denne lov. Kommunens afgørelse kan indbringes for klagenævnet. Lovens formål er at give unge, der ikke har mulighed for at gennemføre en ordinær ungdomsuddannelse med støtte, en særligt tilrettelagt ungdomsuddannelse, hvor den unge opnår sociale og faglige kompetencer til en så selvstændig og aktiv deltagelse i voksenlivet som muligt.¹⁴

7.1. Modtagne klagesager

I 2010 modtog klagenævnet 138 klagesager, hvilket svarer til en stigning på 73 pct. i forhold 2009, hvor klagenævnet modtog 80 klagesager på ungdomsområdet.

7.2. Klageårsager

Halvdelen af de 138 indkomne klagesager omhandler kommunernes afslag på et tilbud om en særligt tilrettelagt uddannelse, og den anden halvdel beror på utilfredshed med indholdet af uddannelse, deri er også indeholdt en mindre andel, hvor klagesagen skyldes andre årsager.

7.3. Afsluttede klagesager

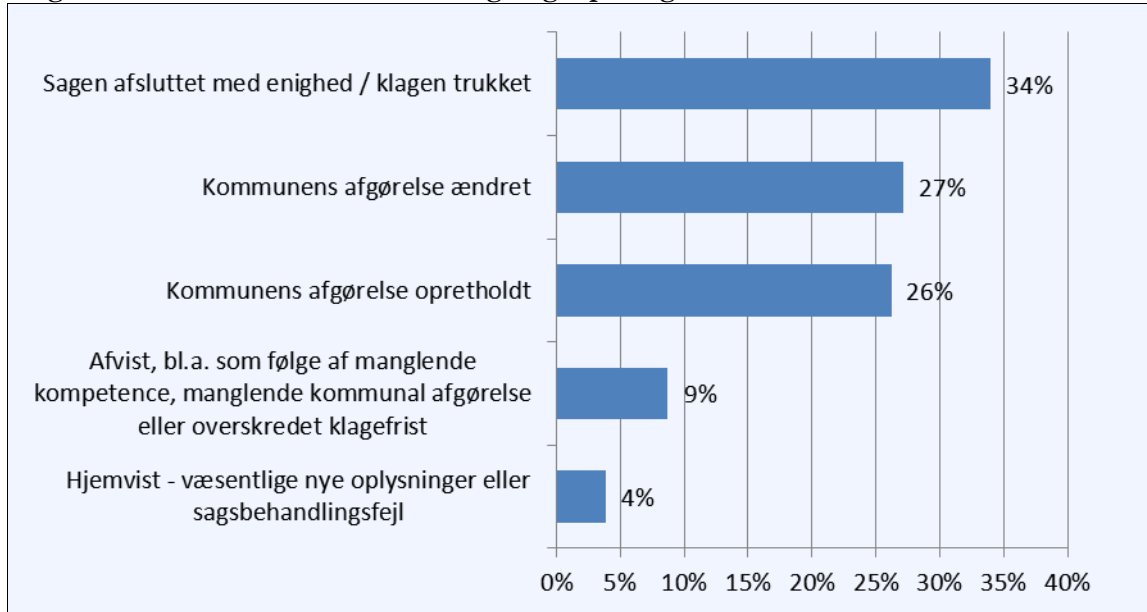
Ud af de 138 klagesager har klagenævnet afsluttet 104 klagesager i 2010. Årsagen til, at klagenævnet ikke har afsluttet flere klagesager, er primært tidspunktet for modtagelsen af klagen, dvs. at klagen er modtaget sidst på året og derfor ikke har kunnet behandles inden årets udgang.

7.4. Udfaldet af de afsluttede klagesager

Lidt over halvdelen af de afsluttede klagesager på ungdomsområdet er blevet realitetsbehandlet, hvor klagenævnet enten har opretholdt eller ændret kommunens afgørelse. En tredjedel af klagesagerne er afsluttet som følge af opnået enighed mellem borger og kommunen, mens sagen verserede i klagenævnet. En mindre del af de afsluttede klagesager er hjemvist eller afvist, blandt andet som følge af manglende kompetence eller manglende færdigbehandling i kommunen, jf. figur 10.

¹³ Lov nr. 564 af 6. juni 2007 om uddannelse for unge med særlige behov.

¹⁴ Jf. § 1 i lov nr. 564 af 6. juni 2007 om uddannelse for unge med særlige behov.

Figur 10. Udfaldet af de afsluttede klagesager på ungdomsområdet

Kilde: Klagenævnssekretariatet

7.5. Realitetsbehandlede klagesager

Ud af 104 afsluttede klagesager har klagenævnet realitetsbehandlet 59 klagesager. I 28 ud af de 59 klagesager har sagen omhandlet kommunens afslag på en særligt tilrettelagt ungdomsuddannelse, og i 31 ud af de 59 klagesager har sagen omhandlet indholdet af den særlige ungdomsuddannelse. I 4 ud af de 59 klagesager har klagenævnet hjemvist sagen til ny behandling i kommunen som følge af, at kommunen har begået væsentlige sagsbehandlingsfejl i forbindelse med sin afgørelse.

7.6. Udfaldet af de realitetsbehandlede klagesager

I de 28 klagesager, hvor klagenævnet har taget stilling til kommunens afslag på en særligt tilrettelagt ungdomsuddannelse, har klagenævnet i 21 af klagesagerne ændret kommunens afgørelse, således at den unge skal tilbydes en særligt tilrettelagt ungdomsuddannelse.

I de 31 klagesager, hvor klagenævnet har taget stilling til indholdet af ungdomsuddannelsen, har klagenævnet opretholdt kommunens afgørelse i 24 af klagesagerne. Det betyder, at klagenævnet i langt den største del af tilfældene har truffet afgørelse om, at kommunens tilbud om indholdet af ungdomsuddannelse tilgodeser den unges kvalifikationer, modenhed og interesser.¹⁵

¹⁵ Jf. § 4 i lov om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov.

8. Førskolebørn

Klagenævnet for vidtgående specialundervisning kan tage stilling til klager over kommunens afgørelse om henvisning eller afslag på henvisning til specialpædagogisk bistand til børn, der endnu ikke er påbegyndt deres skolegang, ved et af de mere specialiserede tilbud drevet af regionerne. Klagenævnet kan endvidere tage stilling til klager over regionsrådenes afgørelse om det nærmere indhold af den specialpædagogiske bistand for børn i førskolealderen, der er henvist til et af de regionale tilbud.¹⁶

I 2010 modtog klagenævnet 5 klagesager på førskoleområdet. Klagenævnet har dog behandlet 6 sager på området i 2010, da en af disse 6 klagesager blev indgivet i 2009.

I 4 af de 6 klagesager genoptog kommunen sagen, hvorefter borger og kommune nåede til enighed, hvilket betød, at sagen blev trukket. Den femte sag blev realitetsbehandlet af klagenævnet, hvor nævnet opretholdt kommunens afgørelse. Den sidste af de 6 afsluttede klagesager blev afvist, da den ikke hørte under klagenævnets kompetence (sagen omhandlede henvisning til et kommunalt tilbud).

¹⁶ Bekendtgørelse nr. 356 af 24. april 2006 om folkeskolens specialpædagogiske bistand til børn, der endnu ikke er påbegyndt skolegangen, § 14, stk. 2.

9. Specialundervisning for voksne

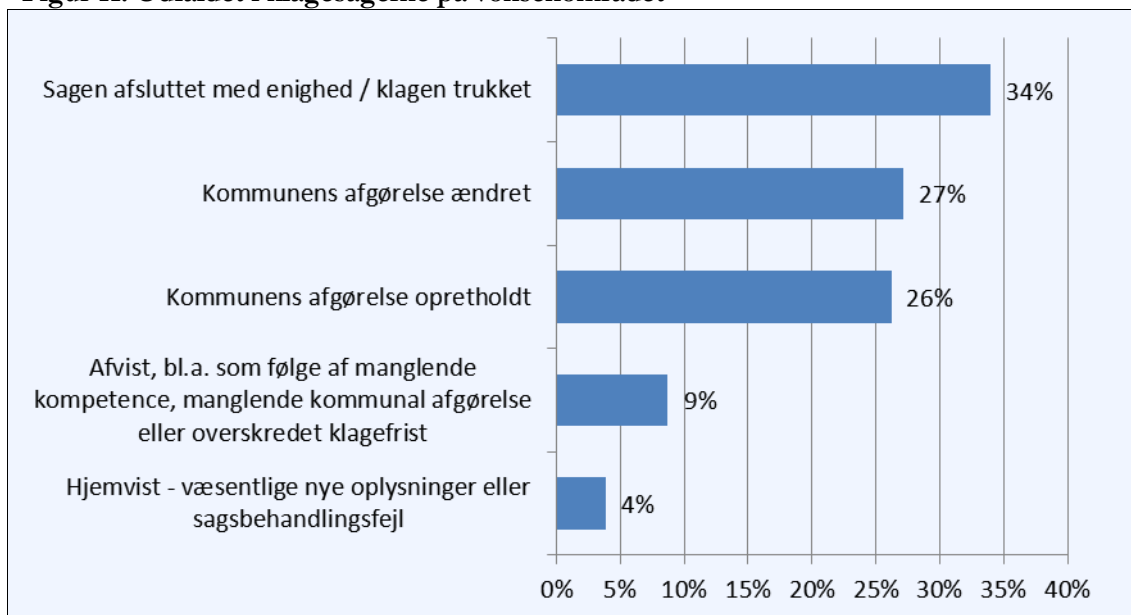
Klagenævnet kan behandle klager over retlige spørgsmål vedrørende kommunens afgørelse om kompenserende specialundervisning for voksne.¹⁷ Klagenævnet kan ikke tage stilling til den faglige vurdering i kommunens afgørelse, men alene til, om forvaltningslovens regler om blandt andet partshøring, begrundelse og klagevejledning er overholdt, og om kommunens vurdering af behovet for undervisning er foretaget på baggrund af lovlige (saglige) kriterier.

Da klagenævnet alene kan tage stilling til retlige spørgsmål i klagesager om specialundervisning for voksne, kan klagenævnet enten træffe afgørelse om, at sagen skal hjemvises til fornyet behandling i kommunen som følge af væsentlige retlige mangler eller opretholde kommunens afgørelse. Klagenævnet kan ikke tage stilling til, om borgeren skal have et specialundervisningstilbud eller ej.

I 2009 afsluttede klagenævnet 29 klagesager på området, hvoraf klagenævnet opretholdt kommunens afgørelse i 14 af sagerne.

Klagenævnet har i 2010 modtaget 46 klagesager på området, hvoraf nævnet har afsluttet 38 klagesager. I 17 af de 38 klagesager har klagenævnet opretholdt kommunens afgørelse. I 10 af de 38 klagesager har klagenævnet vurderet, at kommunens afgørelse var behæftet med så væsentlige retlige mangler, at sagen skulle hjemvises til fornyet behandling. Og i de resterende 11 klagesager er sagen enten afsluttet som følge af opnået enighed mellem borger og kommunen eller afvist som følge af manglende kompetence eller manglende færdigbehandling i kommunen.

Figur 11. Udfaldet i klagesagerne på voksenområdet

Kilde: Klagenævnssekretariatet

¹⁷ Bekendtgørelse nr. 378 af 28. april 2006 om specialundervisning for voksne § 17, stk. 1.

Bilag 1: Oversigt over klagesagernes fordeling på landets kommuner

Kommune	Antal klagesager	Realitets-behandlede	Omgjorte	Kommune	Antal klagesager	Realitets-behandlede	Omgjorte
Albertslund	8	3	1	Langeland	3	1	0
Allerød	4	2	0	Lejre	5	2	1
Assens	1	0	0	Lemvig	1	0	0
Ballerup	5	2	1	Lolland	5	1	0
Billund	2	1	1	Lyngby-Taarbæk	3	3	2
Bornholms Regionskommune	0	0	0	Læsø	0	0	0
Brøndby	4	2	1	Mariagerfjord	7	6	1
Brønderslev	4	1	1	Middelfart	2	2	2
Dragør	0	0	0	Morsø	1	0	0
Egedal	3	2	2	Norddjurs	6	4	2
Esbjerg	17	9	6	Nordfyns	5	3	1
Fanø	0	0	0	Nyborg	5	4	1
Favrskov	3	1	1	Næstved	11	8	2
Faxe	7	7	4	Odder	5	5	3
Fredensborg	5	3	1	Odense	7	1	0
Fredericia	5	3	0	Odsherred	6	3	1
Frederiksberg	1	0	0	Randers	6	4	2
Frederikshavn	1	0	0	Rebild	15	13	11
Frederikssund	4	1	1	Ringkøbing-Skjern	9	7	3
Furesø	8	4	3	Ringsted	1	1	1
Faaborg-Midtfyn	3	2	1	Roskilde	10	8	5
Gentofte	7	1	1	Rudersdal	2	2	1
Gladsaxe	22	14	7	Rødovre	0	0	0
Glostrup	3	2	1	Samsø	1	1	0
Greve	11	7	2	Silkeborg	7	4	1
Gribskov	2	2	1	Skanderborg	0	0	0
Guldborgsund	1	0	0	Skive	2	1	0
Haderslev	6	4	1	Slagelse	7	1	0
Halsnæs	20	15	9	Solrød	0	0	0
Hedensted	0	0	0	Sorø	6	4	1

Kommune	Antal klagesager	Realitets-behandlede	Omgjorte	Kommune	Antal klagesager	Realitets-behandlede	Omgjorte
Helsingør	13	7	3	Stevns	4	3	1
Herlev	2	1	1	Struer	2	2	1
Herning	11	9	6	Svendborg	0	0	0
Hillerød	11	8	6	Syddjurs	3	0	0
Hjørring	0	0	0	Sønderborg	49	38	21
Holbæk	15	12	7	Thisted	1	1	0
Holstebro	2	0	0	Tønder	9	5	2
Horsens	2	1	0	Tårnby	7	5	2
Hvidovre	11	5	2	Vallensbæk	0	0	0
Høje-Taastrup	5	2	1	Varde	4	3	2
Hørsholm	6	3	3	Vejen	6	2	2
Ikast-Brande	1	1	1	Vejle	11	8	1
Ishøj	2	2	1	Vesthimmerlands	3	3	1
Jammerbugt	5	4	3	Viborg	4	3	1
Kalundborg	9	6	3	Vordingborg	19	14	12
Kerteminde	2	2	2	Ærø	0	0	0
Kolding	11	7	4	Aabenraa	18	15	7
Københavns	38	17	9	Aalborg	19	12	5
Køge	24	14	8	Århus	6	1	1

Kilde: Klagenævnssekretariatet